

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

ОДАВАЊЕ ПОСЛОВНЕ ТАЈНЕ

дипломски рад

Ментор:
Проф. др Младен Милошевић

Студент:
Милош Стевановић
бр. 176/16

Београд, 2021.

ОДАВАЊЕ ПОСЛОВНЕ ТАЈНЕ

САЖЕТАК

Пословна тајна ужива право на заштиту и то је правна категорија која првенствено штити Закон о заштити пословне тајне и регулисана је Законом о привредним друштвима. Кривични законик Републике Србије препознаје одавање пословне тајне и сврстава их у посебно кривично дело.

Пословном тајном у Закону о заштити пословне тајне сматрају се информације које испуњавају следеће услове: представљају тајну јер нису у целини или у погледу структуре и скупа њихових саставних делова опште познате или као доступне лицима која у оквиру својих активности уобичајено долазе у контакт са таквом врстом информација, информације које имају комерцијалну вредност јер представљају тајну и лице које их законито контролише је у датим околностима предузело разумне мере како би сачувало њихову тајност. Пословну тајну може држати физичко или правно лице под чијом је законитом контролом пословна тајна. Када дође до повреде пословне тајне лице које незаконито прибави, користи или открије пословну тајну може бити физичко или правно. Роба којом је извршена повреда је роба чији су дизајн, карактеристике, начин функционисања, поступак производње или начин стављања у промет у значајној мери остварени захваљујући пословној тајни које је незаконито прибављена, коришћена или откривена.“ (Закон о заштити пословне тајне Сл. Гласник РС, бр. 53/2021)

Постоји неколико начина којима се може одредити да ли је пословна тајна законски прибављена, и то би сваки запослени требало да зна, али уколико се запослени оповргне законским обавезама онда то „чување пословне тајне“ постаје одавање тајне која крши Закон о заштити пословне тајне. Лица која су обавезна да чувају тајну јесу оне особе које имају посебне дужности према друштву и запослени у том сектору (у складу са прописима радног права). У српском законодавству концепт пословне тајне је изграђен на онову међународних уговора и због тога се морају размотрити њихове релевантне одредбе и дефиниције пословне тајне у другим домаћим законским актима.

Кључне речи: Пословна тајна, одавање пословне тајне, кривично дело.

RELEASE OF BUSINESS SECRETS

SUMMARY

Business secret enjoys the right to protection and it is a legal category that primarily protects the Law on Protection of Business Secrets and is regulated by the Law on Companies. The Criminal Code of the Republic of Serbia recognizes the disclosure of trade secrets and classifies them as a separate criminal offense.

In the Law on Protection of Business Secrets, information that meets the following conditions is considered a business secret: it is a secret because it is not generally known in whole or in terms of structure and set of their constituent parts or as accessible to persons who normally come into contact with this type , information that has commercial value because it is secret and the person who legally controls it has taken reasonable steps in the circumstances to preserve its secrecy. A business secret may be kept by a natural or legal person under whose legal control the business secret is. When a trade secret is violated, a person who illegally obtains, uses or discloses a trade secret may be natural or legal. Infringed goods are goods whose design, characteristics, mode of operation, production process or manner of placing on the market have been significantly achieved thanks to a trade secret that has been illegally acquired, used or disclosed. "(Law on Protection of Business Secrets Official Gazette of RS , No. 53/2021)

There are several ways to determine whether a trade secret is legally acquired, and every employee should know this, but if employees have general legal obligations, then "keeping a business legal provision" sets that law. Persons who are obliged to keep a secret are those persons who have special duties towards the company and are employed in that sector (in accordance with the regulations of labor law). In Serbian legislation, the concept of business secret is built on this international agreement and therefore their relevant provisions and definitions of business secret in other domestic legal acts must be considered.

Keywords: Business secret, disclosure of business secret, criminal offense.

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	5
2. ПОСЛОВНА ТАЈНА.....	6
2.1. Класификација пословних тајни	9
2.2. Предмет пословне тајне	10
2.3. Чување пословне тајне.....	11
2.4. Законито и незаконито прибављање, коришћење и одавање пословне тајне	13
2.4.1. Тужба због повреде пословне тајне	15
2.4.2. Систем заштите пословне тајне	16
2.4.3. Судска заштита пословне тајне.....	17
2.4.4. Санкције за повреду пословне тајне	17
3. КРИВИЧНО ДЕЛО ОДАВАЊА ПОСЛОВНЕ ТАЈНЕ	18
3.1. Субјективни облик дела	21
3.2. Привилеговани облик дела	22
3.3. Откривање пословне тајне у другим гранама кривичног права	22
4. КРИВИЧНО ДЕЛО ОДАВАЊА ПОСЛОВНЕ ТАЈНЕ – ЧЛ.240 КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА	23
5. ЗАКЉУЧАК	28
6. ЛИТЕРАТУРА.....	29

1. УВОД

Свака поверљива пословна информација сматра се пословном тајном и због тога што је „пословна тајна“ има веома високу тржишну вредност што физичком или правном лицу обезбеђује велику предност у односу на конкуренцију. Лице које поседује пословну тајну и предузима веома велике мере за очување те тајне.

Пословне тајне штите различите врсте информација, а то су процес производње, профили потрошача, финансијски подаци, пословни планови, резултати истраживања тржишта, ценовници, стратегије оглашавања, дизајни и цртежи, архитектонски пројекти, планови изградње итд. Поред ових података, уговори о раду и лиценце углавном укључују и обавезу чувања тајне, али подаци о резултатима тестирања такође представљају посебну врсту тајних података и по закону их контролише лице које мора да саопшти приликом пријаве надлежном државном органу захтева за издавање и промет лекова или пољопривредних хемијских производа који користе нова хемијска једињења.

У раду који је пред вама под називом „Одавање пословне тајне“ можете се упознати са пословном тајном, који је предмет пословне тајне, класификација, чување и законито и незаконито прибављање, коришћење и одавање пословне тајне, затим одавање пословне тајне по Кривичном законiku, као и кривично дело одавања пословне тајне.

2. ПОСЛОВНА ТАЈНА

05. јуна 2021 године ступио је на снагу Закон о заштити пословне тајне (Службени гласник РС бр.53/2021), у коме су уведене дефиниције појединих израза, и то пословне тајне, држаоца пословне тајне, лица које је повредило пословну тајну, лица за које се сумња да је повредило пословну тајну и утврђено је и шта се сматра разумним мерама за очување тајности информација које представљају пословну тајну. Са новим Законом о заштити пословне тајне сматрају се информације које на следећи начин испуњавају следеће услове:

- тајне које нису генерално или по структури и скупу својих компоненти опште познате или лако доступне лицима која у својим активностима обично долазе у контакт са овом врстом информација (које, између осталог, обухватају знање и искуство, пословне информационе и технолошке информације),
- имају комерцијалну вредност јер представљају тајну,
- лице које их законито контролише предузело је разумне кораке у датим околностима да сачува њихову тајност.

Заштита безбедности тајних пословних података је од великог значаја у савременој тржишној привреди па је због њихове заштите уведено кривично дело у савремене Кривичне законике.

Нови Закон је напустио концепт везивања пословне тајне и њеног незаконитог откривања и коришћења за појам нелојалне конкуренције, како је то чинио раније важећи закон.

Битно је имати у виду да Закон о трговини и даље под нелојалном конкуренцијом сматра стицање, коришћење и одавање пословне тајне имаоца, које је учињено „ради отежавања његовог положаја на тржишту“, те повреде пословне тајне и даље може представљати радњу нелојалне конкуренције, али само у случају чињења у наведеном циљу.

Законодавац је ставио већи акценат на одговорност имаоца пословне тајне који је дужан да предузме разумне мере за њено очување, те се чланом 2 ставом 2 Закона прописује шта се нарочито сматра разумним мерама, а чиме се субјектима ставља до знања који се степен заштите послова тајне очекује. У околностима у којима сматрају да је конкретне вредности потребно да уживају заштиту пословне тајне. (<https://v-dj.rs/novosti/za-tita-poslovne-tajne>)

Правну заштиту у односу на друга права интелектуалне својине су добиле пословне тајне најпре у англо - америчком праву. Први случај у коме је суд обезбедио правну заштиту пословне тајне је био 1868. године, а 1939. године заштита пословне тајне добија законодавни карактер. (Jameison, 1993: 521; Јовић, 2018: 8, према: Милошевић, 2021, стр.56). Као пример једне пословне тајне наводи се формула за прављење безалкохолног пића Coca-Cola која није заштићена као патент, него је деценијама била чувана као пословна тајна. Као таква пословна тајна може трајно остати непозната осталим привредним субјектима, а патент може постати доступан након одређеног времена, под условом да носилац патента да дозволу за његово коришћење и да уз то добије новчану надокнаду. Пословна тајна траје онолико колико је њен носилац може осигурати тајност. (Мандић, Путник, Милошевић, 2017; Јовичић, 2018:12,13, према: Милошевић, 2021, стр.56).

Судске одлуке и правна доктрина заступају различите ставове о томе да ли заштиту пословне тајне треба спроводити у оквиру уговорног права, или у оквиру имовинско-правног, па чак и кривичног права. Одговор на ово питање редовно полази од чињенице да су пословна тајна део највредније имовине привредних субјеката и да закон треба да заштити ту имовину како би се спречило да они који су злоупотребили поверење носилаца пословне тајне остваре економску корист. Тако се прва објашњења за правну заштиту пословне тајне односе на злоупотребу поверења, а имајући у виду да се повреда пословне тајне најчешће односи на радно ангажовање, ову пословну тајну треба сматрати повредом уговора. Међутим, заштита пословне тајне превазилази однос послодавца и запосленог, јер повреду може учинити и треће лице које би тајну прибавило на незаконит начин, на пример крађом. С тим у вези, постоје мишљења да право на пословну тајну треба заштитити као имовинско право. Али, овакво схватање доводи у питање чињеницу да је право својине искључиво право, што није случај са пословном тајном, јер

носилац нема начина да сазна да ли је неко треће лице, на основу сопственог истраживања и искуства, прибавило исте податке и користи их као своју пословну тајну. Осим тога, чињеница да трећа лица имају право да демонтирају постојећи производ и тако донесу закључак о томе како и од чега се састоји (тзв. обрнути инжењеринг), те да сами почну да производе сличан производ, такође доводе у питање власнички концепт заштите пословне тајне. Дакле, право пословне тајне не може се третирати као класично право својине, већ је то више право интелектуалне својине. (Јовичић, 2018, стр.9.)

Ако други привредни субјекат успе самостално да изради идентичну формулу, носилац пословне тајне нема заштиту као власник патента и оно лице које је открило независним истраживањем формулу има право да исту користи , као и да започне сопствену производњу. (Јовичић, 2018:10,11, према: Милошевић, 2021, стр.56). Ова чињеница чини заштиту пословне тајне веома важном. (Мандић, Путник, Милошевић, 2017, према: Милошевић, 2021, стр.56).

Док је сакрвена од стране конкуренатог тржишта, пословна тајна пружа компаративну тржишну предност. Уколико дође до повреде пословне тајне , онда може проузроковати носиоцу значајну економску штету, ако се на пример ода формула, тржишни план, стратегија, резултати истраживања и слично. Такође у таквим примерима могу бити и висине примања појединих запослених, процењена вредност јавне набавке, садржај корпоративне безбедности, процена ризика и др.

У ширем контексту, тајна подразумева сваки податак о једној држави (предузећу, државној институцији, државној организацији, синдикату, удружењу ветерана рата, научном институту, универзитету) који је од битне важности за ту државну целину, а чије би сазнање од стране неовлашћених лица могло да проузрокује конкретну штету, како за ту институцију, тако и за државу у целини. (Првуловић, 2010: 160-162, према Тепавац, 2018, стр. 119).

За активности једног привредног друштва, у савременим тржишним условима, су заинтересовани многи субјекти: акционари, запослени, повериоци, порески и други државни органи, али и конкуренција. (Јанковец, 2004, 45-46 и Васиљевић 2006, 144. Према: Тешкић, 2011, стр.517). Због тога су власничка структура, финансијски извештаји и подаци о бонитету

привредног друштва сваком доступне информације. Физичким лицима устав гарантује заштиту података о личности. (Чл. 42 Устав Републике Србије, Сл. гласник РС, бр. 98/2006.)

Поред одржавања етничких стандарда пословања, циљ заштите пословне тајне је и заштита од нелојалне конкуренције којима се подстичу истраживачке активности и иновације. Креативне креације које саме по себи штите права интелектуалне својине су такође пословна тајна која има комерцијалну вредност и тиме да заштите све акте нелојалне конкуренције. Пословна тајна је веома корисна у технолошким индустријама за заштиту патентираног проналаска током процеса пријаве патента и података обухваћених патентом или који се не могу патентирати. Заштитом пословне тајне неопходно је законски санкционисати сваки чин незаконитог одавања, коришћења или стицања од трећих лица поверљивих информација које физичко или правно лице законски контролише на начин супротан комерцијалним обичајима. (Закон о заштити пословне тајне Сл. Гласник РС, бр. 53/2021)

2.1. Класификација пословних тајни

Као што је већ поменуто, пословна тајна су сви подаци о оснивању предузећа или технолошке информације за које постоји легитимни интерес и чија се поверљивост очекује, јер у случају да се открију неовлашћеним лицима могу утицати на позицију компаније на тржишту или нанети штету компанији. Пословна тајна може бити и информација која има економску вредност јер није опште позната и није доступна другим лицима која би од њеног коришћења могла да извуку економску корист. Постоје три врсте пословних тајни: производна тајна, пословна тајна и банкарска тајна. Производну тајну чине подаци и исправе техничког и организационог карактера чије би злоупотребавање директно утицало на интересе предузећа. Трговачка тајна је састављена од података који садрже пословне планове предузећа, о купцима и добављачима. Ту су и понуде и подаци који су у поступку јавних лицитација. И трећу врсту пословних тајни чини банкарска тајна која има обавезу да штити интересе банкарских комитената. Подаци о којима банка чува пословну тајну су подаци о штедним уложима и депозитима грађана.

(Велимировић и Вукићевић, 2002, према https://sr.wikipedia.org/sr/Odgovornost_zaposlenog_pri_odavanju_poslovne_tajne)

2.2. Предмет пословне тајне

Као што је већ у првом поглављу већ наведено пословна тајна се дефинише као информација која нема само информативну оријентацију, већ садржи и податке о конкурентској предности на тржишту. На тај начин се преко пословне тајне остварује нека комерцијална вредност која може бити од важног значаја за послодавца. Такве тајне могу бити комерцијалне и финансијске информације које у својој бити садрже компилацију података као на пример листе купаца. Листа купаца на пример може бити и позната широј јавности и као таква не представља непходност да се иста представља као пословна тајна. Једино се листа купаца може означити као пословна тајна јер представља податке који су познати и доступни јавности, али као таква је јединствена комбинација која има комерцијалну вредност за власника, затим ценовне листе, податке о рабату за поједине листе, договоре о набавкама и сл. (Јовичић, 2018, стр. 10.) Пословне тајне такође могу бити и неке негативне информације а то су детаљи о неким неуспелим покушајима у производном процесу да се на пример преброди неки проблем. На основу ових негативних информација које трећа лица сазнају путем одавања пословне тајне могу да искористе и на тај начин профитирају и имају предност на основу власника информације. Предмет патентне заштите често може да садржи информације које такође третирамо као пословну тајну. За разлику од регистрованих права интелектуалне својине, пословна тајна није ограничена јер имплицира да се ради о идеји која представља нови проналазак и иновацију и да на њу нико раније нема право. Осим тога, дозвољено је и другом лицу да дође до истих сазнања, али у случају сопственог истраживачког рада и других дозвољених активности. (Р. Боне, 244, према: Јовичић, 2018, стр. 11.).

Осим комерцијалне вредности, пословна тајна мора да садржи информације које нису опште познате. Да би се квалификовала пословна тајна, потребан је један кључни услов, а то је тајност за коју ће држалац тајности предузети одговарајуће мере да пословну тајну учини недоступном трећим лицима

Овај услов није апсолутан и држалац тајности тајну може поделити са запосленима, али да она и даље представља пословну тајну и услов је да се тајна не шири ван круга у коме је поверена.

2.3. Чување пословне тајне

Пословна тајна се чува на више начина, утврђује се прво у облику у коме се налази. У зависности од начина на који се пословна тајна налази, могу се ставити у писаној форми, а затим ставити у ормар или фиоку закључане или на други погодан начин. Што се тиче електронске форме пословне тајне, то се односи на документе који се обично чувају у компјутерском фајлу када треба да буду шифровани или на неки други начин недоступан неовлашћеном трећем лицу. Ако упоредите, чување пословне тајне у електронском облику је теже него у папиру јер се пословне тајне у електронском облику чувају заштићене лозинком на рачунарској мрежи или фајлу и као такве могу бити на безбедном серверу. Али због природе посла за који је запосленом потребан неовлашћени информациони увид у пословну тајну, наведени системи заштите се могу превазићи и на тај начин се заштићени подаци преносе и шаљу трећем лицу које такође може путем *Email* – а или путем снимања на *flash drive* – и потпуно другом лицу и открити пословну тајну а да послодавац није ни знао да је тајна откривена. (Јовичић, 2018, стр. 11.).

Поред запосленог који ће нехотице искористити пословну тајну, постоји још једна крађа од такозваних хакера или лица која нису запослена код тог послодавца и која могу да приступе рачунарској мрежи предузећа *on line* и самим тим постоји већа могућност да лице открије пословну тајну у виду електронског документа и на тај начин прође неопажено у односу на друго лице које износи папире из фиоке или ормара. Начин чувања пословне тајне зависи, осим од форме, и од других околности. Пре свега, од процене вредности заштићених информација и ризика од његове крађе. У таквом случају власник по правилу предузима одговарајуће мере и онда је питање које разликујемо од случаја до случаја шта се подразумева под тим одговарајућим разумним мерама?

У циљу очувања тајних докумената у електронском облику постављају се различите лозинке или друга средства баријера за приступ подацима. Мере које власник може да предузме у циљу спречавања ширења пословне тајне могу укључивати обавештавање запослених о постојању и значењу пословне тајне. Такође, приступ информацијама може се ограничити само на потребна лица која морају бити обавештена да би могла да обављају послове везане за пословну тајну, тада се може потписати уговор о поверљивости, означити на документу као поверљиво и сл. Предузимање оваквих мера је неопходно јер је то услов за правну заштиту пословне тајне.

„Могућности и начини чувања пословне тајне могу да зависе од величине привредног друштва јер је битна разлика између мера заштите које могу да предузму велике компаније и мера које су у стању да примене мала предузећа. Једна од специфичности малих предузећа јесте да она, најчешће, немају сопствену правну службу па им је и сама идентификација информација које могу уживати заштиту као пословне тајне отежана.“ (Власници малих предузећа често сматрају да све своје информације треба да заштите као пословну тајну, нарочито техничка решења и иновације који не уживају заштиту као патенти, али то није реално и није оствариво. (J. Grubbs, 2/2005, 427; према: Јовичић, 2018, стр 12.) Из наведеног потврђује пракса да се врло ретко дешава да након краће информација буде пословна тајна и да је тада било потребно предузети одређене мере у циљу заштите пословне тајне. Разлог који се такође наводи је то што у малим предузећима није могуће предузети мере које ће заштитити пословну тајну, а то подразумева, на пример, постављање аларма, шифровање одређених електронских докумената, закључавање у фиоке и слично. Све ово је разлог што мала предузећа немају довољно просторно организационих и финансијских услова.

У случају спора у циљу заштите пословне тајне, мала предузећа врло често имају теже случајеве и спорове, јер нису у могућности да докажу да су предузела одговарајуће мере. Суд пред којим се поставља питање правне заштите тог малог предузећа, имајући у виду наведено, мора водити рачуна да су ресурси и услови за спровођење мера у том предузећу ограничени, посебно у системима у којима је право на пословање ограничено.

Такође суд не треба да тумачи шта се подразумева под овим одређеним разумним мерама јер ако би то урадио и уско тумачио онда би заштита пословне тајне могла да доведе у питање. Могућност губитка поверљивости чувања поверљивости података који чине посао у судским поступцима често спречава власнике пословне тајне да покрену судске поступке ради заштите своје пословне тајне. Чланом 19. Закона прописана је обавеза чувања поверљивости пословне тајне за време и након окончања судског поступка и док подаци који указују на пословну тајну не постану опште познати или лако доступни лицима из кругова који се иначе баве предмет информисања. На тај начин, овим чланом се утврђују посебне мере које суд може предузети ради обезбеђења чувања поверљивости пословне тајне на коју се она упућује у току судског поступка. Ове мере обухватају искључење јавности, ограничење одређеног броја осим особа које могу приступити документу из пословних разлога, ограничење одређеног броја особа које ће му приступити путем одабраног приступа, било којој особи осим лица којима је посебно дозвољен приступ по судској одлуци. (Предлог Закона о заштити пословне тајне 2020)

2.4. Законито и незаконито прибављање, коришћење и одавање пословне тајне

Пословна тајна сматра се законитом у прописана четири случаја ако је прибављена, а није откривена и коришћена. Прибављање пословне тајне сматра се законитим ако је до њега дошло самосталним откривањем или стварањем и стицањем пословне тајне од стране запослених у предузећу или њихових представника, у поступку остваривања права на консултације, информисање, процес „обрнутог инжењеринга“ и прибављање пословне тајне неком другом радњом што је у складу са добром пословном праксом.

Без сагласности носиоца пословне тајне лице које прибави пословну тајну сматра се незаконитим ако је неовлашћени приступ извршен присвајањем или умножавањем докумената или електронских досијеа који су резултат законите контроле носиоца пословне тајне или супротно пословној пракси. (<https://v-dj.rs/novosti/za-tita-poslovne-tajne>)

Законом је додатно дефинисано да се коришћење и откривање као и прибављање законом сматра у мери у којој то дозвољавају посебни прописи, чиме би се потврдило да без обзира на прописане начине дозвољеног стицања постане тајна, о посебним законима треба водити рачуна, посебно коришћење и одавање пословне тајне. На овај начин, они који се руководе чињеницом да могу да користе поменућу пословну тајну, а да не одговарају, зато треба да имају у виду да је тако нешто предвиђено законом. (Закон о заштити пословне тајне Сл. Гласник РС, бр. 53/2021)

Међутим, постоји разлика између незаконитог прибављања пословне тајне и њеног коришћења и одавања.

Незаконито стицање је свака тајна стечена неовлашћеним приступом, репродукцијом или присвајањем предмета у суштину електронских датотека или материјала који по закону садрже пословну тајну или се из њих може извући пословна тајна и као и друге праксе за које се сматра да су супротне доброј пословној пракси. Незаконито стицање или резултат кршења уговора о поверљивости је коришћење или одавање уговора о пословној тајни или других обавеза у вези са коришћењем и откривањем пословне тајне. Недостатак постојећег решења је недостатак јасне дефиниције јер се сматра одавањем и коришћењем пословне тајне. Незаконитим коришћењем пословне тајне сматра се и нуђење производње или стављање на тржиште робе која није предмет повреде права, као и складиштење увоза или извоза робе против права ради стављања на тржиште или нуђења производње и сличне радње се сматрају незаконитим ако је лице за које је знало или је требало да зна да се пословна тајна користи противзаконито. Чланом 6. закона прописани су случајеви у којима се наведено стицање, коришћење или одавање пословне тајне које се неће сматрати незаконитим иако је учињено без сагласности носиоца пословне тајне. Ради се о случајевима када је лице које је одало пословну тајну поступило у јавном интересу да открије незакониту радњу и тиме се, између осталог, обезбеђује делатност лица која откривају незаконите радње у јавном интересу не омета да ту активност не треба ограничавати без страха од повреде пословне тајне, али ако су подаци које је то лице открило нека тајна информација, оно ће бити дужно да се придржава закона који уређује заштиту узбуњивача у поступању са тим подацима. (Закон о заштити пословне тајне Сл. Гласник РС, бр. 53/2021)

Такође, Устав Републике Србије гарантује право грађанима да буду информисани. Ово право обухвата истинито, потпуно и благовремено обавештавање грађана о питањима који су од јавног значаја. Устав изричито обавезује медије да поштују наведено право. Отуда и одавање пословне тајне од стране новинара по реду обавештавање јавности о питањима од јавног значаја неће се сматрати прекршајем пословне тајне. Ова одредба је важна јер омогућава несметан рад истраживачких новинара и омогућава заштиту њихових извора.

„Прибављање, коришћење и одавање пословне тајне неће се сматрати незаконитим ако је учињено у сврху заштите легитимног интереса признати посебним законом. То је случај са Законом о хемикалијама („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15) под условом да министарство надлежно за заштиту животне средине може у хитним случајевима, када је то неопходно због безбедности и заштите људи и животне средине учинити доступним податке који су према одредби члана 84. став 3. наведеног закона сматрају пословном тајном. Такође, Члан 47. Закона о биоцидним производима („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 92/11 и 25/15) прописано је да подаци који су од значаја за безбедност и здравље људи и животиња, безбедност и заштиту имовине животне средине.“

2.4.1. Тужба због повреде пословне тајне

Субјекти неодавања пословне тајне су дужни према Закону о привредним друштвима да пословну тајну чувају и након престанка тог својства у периоду од две године од дана престанка тог својства. Статутом, одлуком друштва, оснивачким актом или уговором закљученим са овим лицима прописано је да овај рок може бити дужи, али не дужи од пет година. Обавеза да се пословна тајна не одаје у неким случајевима није временски ограничена, а у случају уговора о трговиснком заступању заступник је и даље одговоран након раскида ако користи или ода пословну тајну. (Тешић, 2011: 513) Чување банкарске тајне не престаје као обавеза према лицима која након губитка статуса имају приступ овим подацима по том основу, што значи да се подаци који се односе на клијента сматрају банковном тајном коју клијент може писмено разрешити банку без откривања. Према члану 7. Закона прописане су врсте тужбених захтева који се могу постављати у парничном поступку. Ималац пословне тајне одредбом члана 12. Директиве 2016/943 ЕУ може

тужбом да захтева да се утврди постојање повреде, да престане повреда или забрана коришћења или откривања пословне тајне, да донесе одређене корективне мере које се односе на робу којом је учињена повреда а то одразумева да се таква роба може повући са тржишта, или да се чак уништи или предају документа (предмета, супстанце или електронски документи) који имају у себи пословну тајну. Тужбени захтеви обухватају и случајеве онда када постоји претња да ће доћи до повреде права и тада ималац пословне тајне може затражити да престане неовлашћено преузимање радње којим је неко лице очинио претњу за незаконито прибављање, коришћење или откривање пословне тајне. Овом одребом прописана је и одговорност лица – посредника чије су услуге коришћене у тим делима у којима се прибавља, користи или открива пословна тајна.

За подношење тужбе активну легитимацију имају ималац пословне тајне и сициалац лиценце (ако је овлашћен на основу уговора и закона). Стициалац лиценце мора да је овлашћен за подизање тужбе у складу са чланом 4 (б) Директиве 2001/48/ЕЗ о спровођењу права интелектуалне својине.

2.4.2. Систем заштите пословне тајне

Како нови Закон наводи у којим случајевима ће се прибављање, коришћење и откривање пословне тајне може сматрати законитим или незаконитим, у новим одредбама овог сегмента Закона унаређене су у односу на ранија решења у Закону, која су врло оскудно дефинисана кроз дозвољене и недозвољене случајеве прибављања, коришћена и откривања пословне тајне. (Закон о заштити пословне тајне Сл. Гласник РС, бр. 53/2021)

У ранијим поглављима је већ поменуто систем обрнутог инжињеинга (reverse engineering) као једна новина садржаја у једном од примера дозвољеног располагања пословном тајном. Овај систем је могућ под одређеним условима које закон предвиђа. Такво понашање се најчешће предвиђа у оквиру забрањених радњи као што су уговори о лиценцирању софтвера у ИТ уговорима. Па се уговори везују за предмет лиценце и тада нема преноса целокупног права већ само појединачних овлашћења. Један од таквих термина, који се широко користи у ИТ индустрији на глобалном нивоу уласком у закон који до сада није имао ниједну регулативу у Републици

Србији, јесте први корак законодавства кроз модернизацију правног система и приближавање светским системима са законске регулативе из области информационих технологија и интелектуалне својине. (<https://v-dj.rs/novosti/za-tita-poslovne-tajne>)

2.4.3. Судска заштита пословне тајне

Једна од најзначајнијих промена које нови закон прописује јесте начин регулисања заштите пословне тајне. Најзначајнија промена почиње од прописивања захтева где ималац пословне тајне може да упути захтев против лица које је ту тајну повредило, па све до рокова за подношење тужбе суду. Ако је дошло до повреде пословне тајне, држалац пословне тајне, има неколико захтева који се могу упутити надлежном суду и морају се узети у обзир да се сви захтеви могу поднети не само против лица које је извршило повреду већ и против посредника који је пружио услуге лицу довршио повреду чиме је индиректно олакшао повреду. Тужбу за повреду пословне тајне могу поднети и носилац пословне тајне и ималац дозволе (стицалац лиценце) за коришћење пословне тајне ако за то постоји основ. И носилац пословне тајне и ималац лиценце, поред подношења тужбе због повреде пословне тајне, могу да траже и захтевају накнаду штете од сваког лица које је знало или је требало да зна да је поступало противправно у вези са пословном тајном. Нови закон, за разлику од претходног, не предвиђа могућност да се уместо накнаде имовинске штете потражује троструки износ уобичајене накнаде коју би иначе носилац добио за искоришћавање пословне тајне, већ се појам штете проширује на материјалне и нематеријалне. (Закон о заштити пословне тајне Сл. Гласник РС, бр. 53/2021)

Новим законом о заштити пословне тајне прописан је рок за подношење тужбе за повреду пословне тајне и продужен са претходних шест месеци на годину дана од дана сазнања за повреду, односно уместо досадашњих 3 године на пет година од дана извршења прекршаја.

2.4.4. Санкције за повреду пословне тајне

Нови Закон такође, поред свега наведеног, прописује строже казнене одредбе у односу на претходно законско решење. За кршење пословне тајне нису

одговорна само правна лица, већ од сада могу да одговарају и физичка лица и предузетници. Износи новчаних казни за правно и одговорно лице су незаменљиви, али су прописани нови износи обавеза за нова лица. Новчаном казном за физичко лице које повреди пословну тајну и самим тим учини прекршај, може се казнити новчаном казном у износу од 20.000 до 150.000 РСД. За исти прекршај у односу на физичко лице предузетника новчаном казном од 50.000 до 500.000 РСД. Ако је повреду пословне тајне учинило правно лице, може бити кажњено за привредни преступ у износу од 100.000 динара до 3 милиона динара, што је био случај у претходном закону, те да се за исти правни приступ одговорном лицу у том правном лицу може изрећи новчана казна од 50.000 до 200.000 динара. Када су у питању права интелектуалне својине, нови закон о заштити пословне тајне може бити важан корак за домаћи правни систем. Пословне тајне и поверљиве информације се често прихватају као интелектуална својина због чињенице да не поседују уобичајене карактеристике инхерентне другим правима интелектуалне својине као што су ауторски жиг или патент, али имају веома непроцењив значај и све су вреднији ресурси савременог друштва и стога заслужују адекватну пажњу и заштиту. С обзиром да се новом уредбом додатно „формализује” заштита пословне тајне и на тај начин приближава правна заштита других права индустријске својине, у наредним годинама може се очекивати бржи развој судске праксе, као и стручности и искуства судија у овој области и у пракси. Успостављање стабилнијих стандарда заштите пословне тајне требало би да подстакне динамичнију размену пословних идеја на тржишту, јер привредни субјекти имају поуздан правни основ за заштиту својих поверљивих информација. Уколико се примена закона покаже успешном у пракси, то би био својеврсни подстицај компанијама да граде партнерства и сарадње у Републици Србији, што би последично довело до побољшања пословне климе у домаћем привредном систему. (Закон о заштити пословне тајне Сл. Гласник РС, бр. 53/2021)

3. „УОПШТЕ О КРИВИЧНОМ ДЕЛУ ОДАВАЊА ПОСЛОВНЕ ТАЈНЕ”

Први облик кривичног дела је одавање пословне тајне неовлашћеном лицу. Битно обележје пословне тајне је ексклузивност, која је доступна само уском кругу људи. Свако откривање информација за неко треће лице које ван тог круга представља повреду професионалне тајне. То се може објаснити

примером ако рецимо технолог од неке компаније А преноси рецепт технологу компаније Б за прављење неког месног производа који је специфичан изузетно само за компанију А. У овом случају је јасно да представник конкуретске компаније може имати важну економску корист од стеченог знања. Само одавање тајне неовлашћеном, лицу је довршено кривично дело. Откривање пословне тајне се може извршити на разне начине.

Други облик кривичног дела је када извршилац прикупља податке о пословној тајни са циљем да је преда неком неовлашћеном лицу. Кроз пример се то може навести на следећи начин. Када особа А пита особу Б која јој је рођак, а који је запослен у ЦЦ, ради прикупљања података о истраживању тржишта, које се чува као пословна тајна. Особа Б је урадила дело непримећено. Такође дело може да почини и компјутерски хакер када дешифрује електронску заштиту и на тај начин добије нечију пословну тајну и са намером хоће да ту тајну да неком неовлашћеном лицу.

Раније у Кривичном законик у РС се ово дело звало – издаја и прибављање пословне тајне, на којој се заснива ово тумачење. (Срзентић и сар. 1986:459, према: Милошевић, 2021, стр 59). Друга алтернативна радња по својој природи је припремна радња, која се уздиже на ниво извршења вољом законодавца. Починилац дела је онај ко је овлашћен да држи податке или документ под контролом.

Сматра се да он контролише документ/податке чак и ако нема мандат да буде упознат са садржајем документа. Довољно је да буде овлашћен да контролише приступ документима. То су лица којима је на неки начин поверена пословна тајна, али без овлашћења да га открије другим, непозваним лицима. То су људи који познају садржај пословне тајне (нпр. један од технолога или инжењера у компанији, који учествује у припреми рецептуре или извођење студије), лица која не знају садржај пословне тајне, али им се поверава документ који садржи податке. (Милошевић, 2021, стр 59)

Документ је носилац података (нпр. папир, електронски документ, екстерна меморија, диск, итд.). (Мандић, Путник, Милошевић, 2017: 303, према: Милошевић, 2021, стр. 59). На пример, документ је поверен куриру или

архивисти. Коначно, извршиоци могу бити и лица овлашћена за посредно чување исправа које садрже пословну тајну - на пример они који обезбеђују просторију или други затворени простор у коме се налази. Дакле, извршилац је лице које има законску контролу над информацијом/документом или у правној контроли приступа њој. (Милошевић, 2021, стр 59)

Али у случају алтернативног облика одређене радње (прибављање података у сврху предаје неовлашћеном лицу) може се тврдити да чак и неовлашћено лице, које случајно има могућност приступа подацима/документу, може бити извршилац дела. Пратећи то резонување, можемо закључити да је починилац особа која контролише (или може да оствари контролу над) подацима/документима у ствари, легално или незаконито. Другим речима, овај облик догађаја може да изведе особа који злоупотребљава чињеничне околности у циљу незаконитог прибављања података и потом их предаје другом неовлашћеном лицу; а такође и од овлашћеног лица које са умишљајем прекорачује или злоупотребљава своја овлашћења да прикупља и преда податке неовлашћеном лицу. (Мандић, Путник, Милошевић, 2017а, према: Милошевић, 2021, стр. 59).

Правни назив дела и формулација одредбе подразумевају да је извршилац лице које има искључиво законску контролу приступа подацима. У Судској пракси се то наводи да је окривљени неовлашћено доставио податке који представљају банкарску тајну Р.Ђ. и извод о стању на четири рачуна који се воде на име В.Ј. , чији је власник именован са В.Ј. , технички рачун за функциоално пословање филијале В. Које је Р.Ђ. објавио у телевизијској емисији „Т на телевизији Б.А“ Окривљени је био банкарски службеник, док је лице које је објавило тајне податке у ТВ емисији није имао кривичне пријаве, (Пресуда Основног суда у Нишу К 65/14,2015, према: Милошевић, 2021, стр. 60). То доводи до следећег резимеа, да је само незаконито одавање тајне кривично дело у нашем закону, док је незаконито прибављање података од стране неовлашћеног лица није у оквиру члана 240 Кривичног законика. Аутор Милошевић у свом делу *The role of Criminal law in trade secret Protection*, 2021 наводи „На пример ако неко користи инструменте социјалног инжињеринга да прибави податке о пословној тајни, такво понашање се не може квалификовати као кривично дело из овог члана. У сржи је била само повреда поверења и дужности од стране особе која има

законску контролу приступа подацима. Противправно прибављање података о пословној тајни није окарактерисано као друштвено опасно понашање што није мање штетно од одавања података пословне тајне“.

Ако неко случајно дође у посед података о пословној тајни и онда их употреби без овлашћења (рецимо неко лице је пронашло фасциклу са резултатима теста) онда такво понашање није под делокругом кривичног права. Исто дело може бити кршење закона (у зависности од околности могле би се изрећи грађанске, привредне или радноправне санкције).

Имајући у виду члан 3. Закона/21 по коме се лицима која пословну тајну прибављају, користе и откривају на легалан начин, онда се такво понашање сматра законитим. (Боне, 1998, према: Милошевић, 2021, стр 60).

Што се тиче одговорности неовлашћеног лица које је наговорило учиниоца да изврши радњу или му је у томе помагао, према одредбама општег дела Кривичног закона, исто лице ће се сматрати саучесником. (Стојановић, 2018; Делић, 2021, према: Милошевић, 2021, стр.60). С друге стране, ако та особа јесте претходно убеђивала учиниоца да прикупи податке или му помогала, већ је само користила податке које су обелодањене, питање одговорности би било веома сложено и вероватно не би било места изрицању кривичних, већ евентуално других законских санкција.

3.1. Субјективни елемент дела

Одавање пословне тајне увек има намеру да се изврши као дело. Такво дело се може извршити само са директним умишљајем јер је намера да се неовлашћено лице упозна са садржајем пословне тајне.

Квалификовани облик одавања пословне тајне јесте ако извршилац дело изврши из користољубља или ако су откривени подаци били посебно поверљиви. Похлепа је подстицај за стицање противправне материјалне користи. Носилац пословне тајне могао би да добије значајну штету када би се открили посебно поверљиви подаци. Да би се сазнало да су неки поверљиви подаци посебни у односу на друге, потребно је да носилац те податке третира вишим степеном заштите у односу на оне које се примењују

за заштиту других пословних тајни. (Мандић, Путник, Милошевић, 2017: 303, према: Милошевић, 2021, стр. 61).

Једна од квалификованих околности у претходном Кривичном законнику (КЗ РС Србије, 1977) била је одавање пословне тајне како би се користила у иностранству. У литератури се наводе и пресуде из раније судске праксе: „извршилац је страним фирмама систематски достављао податке о потребама изградње, проширење или реконструкција неког од наших предузећа“, као и: „извршилац је обавестио страну фирму да једно од наших предузећа нема намеру да набавља одређену врсту машине“. (Срзентић и сар., 1986: 459, 460, према: Милошевић, 2021, стр.61).

3.2. Привилеговани облик дела

Кривичним дело се сматра и одавање пословне тајне када је учињено из нехата. Постојање привилегованог облика је од великог значаја, јер утиче на превенцију криминала кроз јачање безбедносне културе. Уколико се неко од запослених не придржава прописаних компанијских процедура и стандарда, онда се то сматра нехатном формом. На овакав начин ти подаци неће доспети до неовлашћене особе и то ће се правовремено спречити. Исто тако када починилац уради дело које није желео или није био свестан да својим поступком може учинити кривично дело повреде пословне тајне (када остави неке записане податке за електронски приступ на свом канцеларијском столу) не размишљајући да може неко да искористи исте. Затворска казна за облик нехата је до три године затвора. Иако је постојање нехатног облика одавања пословне тајне знак који законодавац придаје њеној заштити, и овде се намеће проблем разграничења одговорности учиниоца по Кривичном законнику и Закону о заштити пословне тајне. (Милошевић, 2021, стр. 61).

3.3. Откривање пословне тајне у другим гранама кривичног права

Поведа пословне тајне има за циљ анализу кривичне одговорности и санкционисана је одредбама кривичног, привредног и радног права. Али однос између кривичне и одговорности према другим законима понекад је

сложен. Између грађанске и кривичне одговорности је однос релативно мање сложен исто тако и кривична и грађанска одговорност и санкције могу се паралелно изрицати. За дела пословне тајне и њено противзаконито коришћење и одавање, Законом о заштити пословне тајне уводи се грађанска одговорност, али се ова дела проглашавају и прекршајним и привредним радњама. (Ђорђевић, 2013, према: Милошевић, 2021, стр.62).

Потенцијални проблем јесте у односу кривичне и друге одговорности (прекршајна и економска).

Чланом 21.1 Закона о заштити пословне тајне (Закон/21) уведено је комерцијално, незаконито стицање, коришћење или одавање пословне тајне за које је прописана казна од 100.000 до 3.000.000 динара. Према члану 21.4 ако је лице стекало незаконито, искористио и открио пословну тајну класификује се као прекршај за који је изречена казна од 20.000 до 150.000 РСД. За тај исти прекршај предузетник може бити осуђен на 50.000 до 500.000 РСД.

4. КРИВИЧНО ДЕЛО ОДАВАЊА ПОСЛОВНЕ ТАЈНЕ – ЧЛ.240 КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

У Кривичном Законику чланом 1 постављено је да никоме не може бити изречена казна или друга кривична санкција за дело које пре него што је учињено законом није било одређено као кривично дело, нити му се може изрећи казна или друга кривична санкција која законом није била прописана пре него што је кривично дело учињено. (Кривични законик, Сл. Гласник РС, бр.85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019)

Значи да казна и мере упозорења могу бити изречена само учиниоцу који је крив за учињено дело.

Чланом 240. Кривичног законика одавање пословне тајне подразумева следеће тачке:

- Ко неовлашћено другом саопшти, преда или на други начин учини доступним податке који представљају пословну тајну или ко прибавља такве податке у намери да их преда непозваном лицу, казниће се затвором од три месеца до пет година.
- Ако је дело из става 1. Овог члана учињено из користољубља или у погледу нарочито поверљивих података, учинилац ће се казнити затвором од две до десет година.
- Ко дело из става 1. овог члана учини из нехата, казниће се затвором до три године.
- Пословном тајном сматрају се подаци и документи који су законом, другим прописом или одлуком надлежног органа донесеном на основу закона проглашени пословном тајном чије би одавање проузроковало или би могло да проузрокује штетне последице за предузеће или други субјекат привредног пословања.в(Кривични законик, Сл. Гласник РС, бр.85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019).

Ово кривично део из Кривичног законика према члану 240 има три облика: основни, тешки (квалификовани) и привилеговани. То је класификовано као кривично дело против привреде. (Стојановић, 2018; Делић, 2021, према: Милошевић, 2021, стр. 57.). Основни облик одавања пословне тајне је онда када учинилац неовлашћено открије, преда или на неки начин учини доступним податке о пословној тајни или исте податке прибави са намером да их преда неком неовлашћеном лицу. Казна за ово дело као што је и горе поменуто је од три месеци до пет година затвора.

Појам пословне тајне је дефинисан у неколико домаћих прописа. Закон о заштити пословне тајне (Закон о заштити пословне тајне, 2011 и Закон о заштити пословне тајне 2021, Закон о привредним друштвима, 2011 и Кривични законик.) Кривични законик у члану 240 у ставу 4. дефинише податке и исправе које су проглашене пословном тајном законом, другим прописом или одлуком надлежног органа донетог на основу закона чија би злоупотреба могла нанети штету и последице привредном субјекту. Ова дефиниција се односи на друге законе („...подаци и документи који су декларисали пословну тајну законом, другим прописом или одлуком надлежног органа донету на основу закона“), важно је познавати законску

дефиницију пословне тајне у тим законима. (Мандић, Путник, Милошевић, 2017:302, према: Милошевић, 2021, стр. 57). То значи да је ова одредба нека врста опште норме и њено значење не можемо утврдити без испитивања закона на који се позива.

Обзиром да дефиниција постоји у још два законска акта – Закон о привредним друштвима и Закона о заштити пословне тајне, постављамо питање који је важнији. Један од њих је посебан закон који је посвећен искључиво пословима пословне тајне и он је суштински измењен десет година од ступања на снагу. Законска промена је извршена да би се ускладило српско право са Директивном Европског парламента и Савета о заштити неоткривеног знања и пословања информација односно пословне тајне против њиховог незаконитог прибављања, коришћења и одавања. Члан 4 став 1 Закона/2011 каже: „Пословном тајном, у смислу овог закона, сматра се свака информација која има комерцијалну вредност јер није опште позната или доступна трећим лицима која би од његове употребе или откривања могла бити од економске користи и која су заштићена својим носиоцима одговарајућим мерама, у складу са законом, пословном политиком, уговорним обавезама или одговарајућим стандардима у циљу очувања његове тајности, и чијег откривања трећем лицу могао нанети штету имаоцу пословне тајне.“(Милошевић, 2021, стр. 57).

Нови Закон о заштити пословне тајне је донет 2021. године (даље: Закон/21). У овом Закону дефиниција пословне тајне је веома слична претходној иако се користе разне формулације и стилови, најважније је што су се задржале битне карактеристике некадашњег законодавног одређења. (Милошевић, 2021, стр. 57).

(Закон/21 у члану 2.2.1. морају се испунити три основна услова да би имала ознаку – пословна тајна а то су:

1. Пословна тајна не сме бити лако доступна или позната онима који својим активностима долазе у контакт са том врстом информације,
2. Подаци које пословна тајна садржи морају имати комерцијалну вредност због своје тајности,
3. Носилац пословне тајне мора предузети разумне мере у циљу заштите пословних података у оквиру пословне тајне.

Обе дефиниције откривају битне елементе пословне тајне: то је информација која има комерцијалну вредност, економску или тржишну зато што је недоступна ширем кругу људи. Носилац пословне тајне да би заштитио исту неопходно је да предузме адекватне мере (физичко-техничке, кадровске, личне, организационе) ради заштите података (Мандић, Путник, Милошевић, 2017, према: Милошевић, 2021, стр. 58). У САД судска пракса је показала да једноставне пословне мере предострожности нису довољне. Неопходно је да носилац пословне тајне предузме озбиљније мере и да одвојено и безбедније чува податке у односу на друге пословне податке (Јовичић, 2018: 12, према: Милошевић, 2021, стр.58). Дакле, предмет кривичног дела може бити само информација која испуњава услове Закона. (Мандић, Путник, Милошевић, 2017:302, према: Милошевић, 2021, стр. 58)

Приликом одређења шта представља предмет заштите, сагледаћемо и одредбе закона.

На први поглед, Закон о привредним друштвима (2011) усваја концепт да је предмет заштите пословне тајне бестелесно добро, податак (информација), али се касније при утврђивању садржаја пословне тајне каже да она може бити „документ, формула, цртеж, објекат“„што указује на извесна колебања законодавца у том погледу. Чини се да се на овај начин наше позитивно право непотребно враћа на решење из Закона о предузећима по коме су пословна тајна „документи и подаци“ (Пословну тајну представљају исправе и подаци утврђени статутом, односно правилима или другим самоуправним општим актом, односно општим актом предузећа, чије би саопштење неовлашћеном лицу било противно пословању предузећа и штетило би интересима и пословном угледу предузећа, ако законом није друкчије одређено.“ Чл. 176 Закон о предузећима, Сл. лист СФРЈ, бр. 77/88, 40/89, 46/90 и 61/90 и Сл. лист СРЈ, бр. 24/94 – др. Закон, према: Тешић, 2011, стр. 519) и оставља конзистентнији концепт уведен Законом о привредним друштвима (2004) према којем пословна тајна су „пословне информације“. (Пословном тајном сматра се информација о пословању одређена оснивачким актом, актом или уговором ортака или уговором чланова друштва, односно оснивачким актом или статутом акционарског друштва, за коју је очигледно да би проузроковала знатну штету привредном друштву ако дође у посед трећег лица.“ Чл. 38, ст. 1 Закон о привредним друштвима, Сл. гласник РС, бр 125/2004, према: Тешић, 2011, стр. 519) Овакав приступ не

доприноси решавању врсте забуне која постоји у нашем позитивном праву у вези са предметом тајности. Тако, према Закону о тајности података, „податак од интереса за Републику Србију је сваки податак или документ...“, (Чл. 2, ст. 1, тачка 1 Закон о тајности података, према: Тешић, 2011, стр. 519) пореска тајна је сваки „документ, информација, податак или друга чињеница...“, (Службеном тајном у пореском поступку сматра сваки документ, информација, податак или друга чињеница о пореском обвезнику до којих су службена лица и сва друга лица која учествују у пореском поступку дошла у пореском, порескопрекршајном или судском поступку.“ Вид: чл. 7, ст. 1, тач. 1 Закон о пореском поступку и пореској администрацији, Сл. гласник РС, бр. 80/2002, 84/2002 – испр., 23/2003 – испр., 70/2003, 55/2004, 61/2005, 85/2005 – др. закон, 62/2006 – др. закон, 63/2006 – испр. др. закон, 61/2007, 20/2009, 72/2009 – др. закон и 53/2010. према: Тешић, 2011, стр. 519) али са друге стране: „подаци из медицинске документације су лични подаци и представљају службену тајну.(Чл. 37, ст. 1 Закон о здравственој заштити, Сл. гласник РС, бр. 107/2005, 72/2009 – др. закон, 88/2010 и 99/2010., према: Тешић, 2011, стр. 519). Према овоме може се рећи да је пословна тајна духовна творевина нематеријалног карактера код које се штити садржина а не појавни облик. Али поред писане информације, пословна тајна такође може постојати и у усменом облику и да се преноси са колена на колена.

5. ЗАКЉУЧАК

Закон о заштити пословне тајне (Службени гласник РС бр.53/2021) ступио је на снагу 05.јуна 2021. године. Овим законом су уведене дефиниције појединих израза. Лице које може бити држалац тајне може бити и физичко и правно лице, као и лице које је на незаконит начин прибавило, открило или злоупотребило пословну тајну такође може бити и физичко и правно лице. Пословна тајна даје компаративну предност држаоцу пословне тајне у односу на остале учеснике на тржишту а то значи да се неовлашћена употреба или саопштавање неког податка који је обележен као „пословна тајна“ угрожава имовинске интересе тако што на тај начин доводи до неоснованог богаћења лица које је пословну тајну сазнало. Да би се једна пословна тајна сачувала држаоц пословне тајне мора преузети одређене мере.

У савременој тржишној привреди је чување пословних података од великог значаја и због тога је уведено кривично дело у савремене Кривичне законике.

У литератури се препознају два облика одавања. Први је одавање пословне тајне неовлашћеном лицу а други је када извршилац прикупља податке о пословној тајни да би је предао неком неовлашћеном (трећем) лицу. Кривично дело одавања пословне тајне се у Кривичном законiku звало – издаја и прибављање пословне тајне. По истом аутору се наводе и два облика дела а то су умишљајни и нехатни.

У Кривичном Законiku чланом 1 постављено је да никоме не може бити изречена казна или друга кривична санкција за дело које пре него што је учињено законом није било одређено као кривично дело, нити му се може изрећи казна или друга кривична санкција која законом није била прописана пре него што је кривично дело учињено. (Кривични законик, Сл. Гласник РС, бр.85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019). У раду смо ставили осврт на члан 240 а то је Кривично дело одавања пословне тајне које има три облика (основни, тешки и привилеговани). Код основног облика учинилац одавања пословне тајне неовлашћено открије и не било који начин учини доступним трећем лицу. Поред Кривичног законика, заштита пословне тајне је такође дефинисано и у неколико домаћих прописа: Закон о заштити пословне тајне,

2011 и Закон о заштити пословне тајне 2021, Закон о привредним друштвима, 2011.

6. ЛИТЕРАТУРА

Закон о здравственој заштити, Сл. гласник РС, бр. 107/2005, 72/2009 – др. закон, 88/2010 и 99/2010

Закон о заштити пословне тајне - Службени гласник РС бр.53/2021,

Закон о пореском поступку и пореској администрацији – Сл. гласник РС, бр. 80/2002, 84/2002 – испр., 23/2003 – испр., 70/2003, 55/2004, 61/2005, 85/2005

Закон о хемикалијама - Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15

И. Јанковец, (2004). „Пословна тајна у акционарским друштвима“, Право и привреда 5-8/2004, 45-46.

Јовичић, К. (2018). Пословне тајне: Одређење и основи заштите, Оригинални научни рад, УДК:347.775

Кривични законик, Сл. Гласник РС, бр.85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019

Милошевић, М. (2021). The role of Criminal law in trade secret Protection, стр 56 -62

Предлог Закона о заштити пословне тајне 2020

Тепавац, Д. (2018). Заштита пословних информација у функцији националне безбедности – докторска дисертација, Факултет безбедности, Београд 2018

Тешић, Н. (2011). Пословна тајна на српски начин, УДК 347.72.036, стр 510 - 520

Устав Републике Србије, Сл. гласник РС, бр. 98/2006.

<https://v-dj.rs/novosti/za-tita-poslovne-tajne>, 17.12.2021.

https://sr.wikipedia.org/sr/Odgovornost_zaposlenog_pri_odavanju_poslovne_tajne